

кеңістігі;

7) іздестіру-құтқару жұмыстары - зардап шеккендерге уақтылы көмек көрсетуге бағытталған іс-шаралар кешені;

8) халықаралық ұшу - әуе кемесі шетел мемлекетінің шекарасын кесіп өту кезіндегі әуе кемесінің ұшуы;

9) эшелондау - әуе кеңістігінде әуе кемелерін әуе қозғалысының қауіпсіздігін қамтамасыз ететін тік, бойлық немесе қапталдан орналастыру.

2-бап. Әуе кеңістігіне егемендік

Республиканың құрлықтағы және су аумағының үстіндегі және оның аумақтық сулары үстіндегі әуе кеңістігі Қазақстан Республикасының толығымен және тек қана өзінің егемендігіне жатады.

3-бап. Қазақстан Республикасының әуе кеңістігін пайдалануды реттейтін заңнама

1. Қазақстан Республикасының әуе кеңістігін пайдалану туралы Қазақстан Республикасының заңнамасы Қазақстан Республикасы Конституциясына негізделеді және осы Заң мен Қазақстан Республикасының өзге де нормативтік құқықтық кесімдерінен тұрады.

2. Егер Қазақстан Республикасы үшін күшіне енген халықаралық шартта осы Заңдағыдан өзгеше ережелер белгіленсе, онда халықаралық шарттың ережелері қолданылады.

2-тарау. Қазақстан Республикасының әуе кеңістігін пайдалану саласындағы ережелерді мемлекеттік реттеу және сақталуын бақылау

4-бап. Әуе кеңістігін пайдалану саласындағы ережелерді мемлекеттік реттеу және сақталуын бақылау

1. Әуе кеңістігін пайдалануды мемлекеттік реттеу деп мемлекеттің әуе кеңістігін пайдалануға байланысты қызметін жүзеге асырудың, сондай-ақ олардың сақталуы үшін жауапкершіліктің жалпы ережелерін белгілеу түсініледі.

2. Әуе кеңістігін пайдалану саласындағы мемлекеттік реттеуді мынадай мемлекеттік органдар жүзеге асырады:

1) мемлекеттік авиация ұшулары үшін пайдаланылатын бөліктердегі әуе кеңістігін пайдалану шеңберінде қорғаныс саласындағы уәкілетті орган;

2) Қазақстан Республикасы Үкіметі белгілеген тәртіппен әуе трассалары (ішкі және халықаралық), жергілікті әуе желілері, авиациялық жұмыс аудандары, азаматтық әуеайлақтар мен әуежайлар үшін белгілеген бөлігінде әуе кеңістігін пайдалану аясында азаматтық авиация саласындағы уәкілетті орган.

Қорғаныс саласындағы уәкілетті орган мен азаматтық авиация саласындағы уәкілетті органның бірлескен шешімі бойынша құрылған Ведомствоаралық комиссия осы тармақтың 1), 2) тармақшаларында көрсетілген уәкілетті органдардың өзара

іс-қимыл жасауын жүзеге асырады.

3. Әуе кемелерінің және/немесе басқа ұшу аппараттарының ұшуларын орындау кезінде, сондай-ақ әуе шабуылына қарсы қорғаныс әскерлерімен бірлесіп әуе кеңістігін пайдалануға байланысты өзге де қызметті жүргізу кезінде барлық пайдаланушылар әуе кеңістігін пайдалану тәртібі мен ережелерін сақтағанын тікелей бақылауды мыналар жүзеге асырады:

1) әуе трассаларында, жергілікті әуе желілерінде және әуеайлақ аудандарында әуе қозғалысын жоспарлау бас орталығы және аэронавигациялық ұйымның әуе қозғалысына қызмет көрсететін өңірлік (аудандық) орталықтар;

2) әуе трассаларынан тыс, мемлекеттік авиация ұшуларының арнайы аймақтары мен басқа да аудандарында, мемлекеттік шекара аралықтарында Қазақстан Республикасы Қарулы күштерінің әуе қозғалысын басқару бас және аудандық орталықтары.

5-бап. Қазақстан Республикасы Үкіметінің құзыреті

Қазақстан Республикасының Үкіметі:

1) әуе кеңістігін пайдалану саласындағы мемлекеттік саясаттың негізгі бағыттарын әзірлейді;

2) Қазақстан Республикасының әуе кеңістігін пайдалану ережелерін бекітеді;

3) Аса маңызды ұшуларды орындау ережесін бекітеді;

4) Әуе кемелерінің ұшу қауіпсіздігіне қатер төндіруі ықтимал қызметті жүзеге асыруға рұқсат беру ережелерін бекітеді;

5) ұшуды радиотехникалық қамтамасыз ету және авиациялық электр байланысы саласындағы нормативтік құқықтық кесімдерді бекітеді;

6) әуе кеңістігін пайдалану саласында халықаралық ынтымақтастықты жүзеге асырады.

6-бап. Әуе кеңістігін пайдалану саласындағы мемлекеттік органдар

1. Азаматтық авиация саласындағы уәкілетті орган өз құзыреті шегінде:

1) әуе кеңістігін пайдалану саласында мемлекеттік саясаттың негізгі бағыттарын іске асыруды жүзеге асырады;

2) Азаматтық әуе кемелерінің халықаралық тұрақты емес ұшуларын орындауына рұқсат беру және рұқсат беруден бас тартуға негіз болатын ережелерін бекітеді және көрсетілген рұқсаттаманы береді;

3) Аса маңызды ұшуларды орындау ережесін әзірлейді;

4) әуе кеңістігін азаматтық әуе кемелерінің пайдалану тәртібін бұзушылықтарға жол бермейді;

5) азаматтық авиацияның әуеайлақ аудандарында объектілердің таңбалануын бақылауды жүзеге асырады;

6) азаматтық және эксперименталдық авиацияның әуе кеңістігін пайдалану тәртібін бұзушылықтарының есебін жүргізеді;

7) қорғаныс саласындағы уәкілетті органмен және ұлттық қауіпсіздік органымен келісім бойынша әуе трассалары мен жергілікті әуе желілерінің тізбесін әзірлейді және б е к і т е д і ;

8) аэронавигациялық ақпарат құжаттарын бекітеді;

9) ұшуды радиотехникалық қамтамасыз ету және авиациялық электр байланысы саласындағы нормативтік құқықтық кесімдерді әзірлейді.

2. Қорғаныс саласындағы уәкілетті орган өз құзыреті шегінде:

1) тыйым салынған аймақтар мен ұшулар шектелген аймақтардың тізбесін әзірлейді ж ә н е б е к і т е д і ;

2) әуе кеңістігін пайдалану режимдерін белгілейді;

3) әуе шабуылын тойтару немесе болдырмау және/немесе Қазақстан Республикасының мемлекеттік шекарасын, Қазақстан Республикасының әуе кеңістігін пайдалану тәртібін бұзуды тоқтату, сондай-ақ Қазақстан Республикасының егемендігіне, аумақтық тұтастығына және қоғамдық қауіпсіздігіне қарсы күш қолдануды немесе күш қолдану қатерін жою жөнінде шаралар қолданады;

4) Қазақстан Республикасының әуе кеңістігін немесе оның жекелеген аудандарын п а й д а л а н у ғ а т ы й ы м с а л а д ы ;

5) тыйым салынған аймақтар мен ұшулар шектелген аймақтар аумағының үстінен ұшып өтуге арнайы рұқсат береді;

6) мемлекеттік авиацияның Қазақстан Республикасының әуе кеңістігін пайдалану тәртібін бұзушылықтарының есебін жүргізеді;

7) әуе кеңістігін пайдалану тәртібін бұзу жағдайларына жол бермейді;

8) мемлекеттік авиацияның әуеайлақ аудандарындағы объектілердің таңбалануын б а қ ы л а у д ы ж ү з е г е а с ы р а д ы ;

9) Қазақстан Республикасының мемлекеттік немесе эксперименталдық әуе кемесінің халықаралық тұрақты емес (бір жолғы) ұшуларды орындауына рұқсат береді.

3. Осы баптың 1, 2-тармақтарында көрсетілген мемлекеттік органдар бірлесіп:

1) Әуе кеңістігін пайдалану ережесін әзірлейді;

2) Әуе кемелерінің ұшу қауіпсіздігіне қатер төндіруі мүмкін қызметті жүзеге асыруға рұқсат беру ережелерін әзірлейді.

3-тарау. Әуе кеңістігін пайдалануды ұйымдастыру

7-бап. Әуе кеңістігін пайдалануды ұйымдастырудың негізгі қағидаттары

1. Әуе кеңістігін пайдалануды ұйымдастыру қауіпсіз, үнемді және тұрақты әуе қозғалысын, сондай-ақ әуе кеңістігін пайдалану бойынша басқа да қызметті қ а м т а м а с ы з е т у д і к ө з д е й д і .

Әуе кеңістігін пайдалануды ұйымдастыру мыналарды қамтиды:

1) әуе кеңістігінің құрылымын белгілеуді;

2) осы Заңның 14-бабында белгіленген мемлекеттік басымдықтарға сәйкес әуе кеңістігін пайдалануды жоспарлауды және үйлестіруді;
3) бақыланатын әуе кеңістігін пайдалануға рұқсат беру тәртібін қамтамасыз етуді;
4) бақыланбайтын әуе кеңістігін пайдалану тәртібін белгілеуді;
5) әуе қозғалысына қызмет көрсету (басқару) (аэронавигациялық қызмет көрсету);
әуе қозғалысының ағындарын ұйымдастыру;
әуе қозғалысына қызмет көрсетуді (басқаруды) қамтамасыз ету және әуе қозғалысы ағынын ұйымдастыру мақсатында әуе кеңістігін ұйымдастыру болып табылатын әуе қозғалысын ұйымдастыруды;

6) әуе кеңістігін пайдалану ережелерінің сақталуын бақылауды.

2. Әуе кеңістігін пайдалануды ұйымдастыруды азаматтық авиация саласындағы және қорғаныс саласындағы уәкілетті орган, сондай-ақ әуе қозғалысына қызмет көрсету (ұшуды басқару) органдары осы Заңда және Қазақстан Республикасының әуе кеңістігін пайдалану ережелерінде белгіленген тәртіппен олар үшін белгіленген аймақтар мен аудандарда жүзеге асырады.

Әуе қозғалысына қызмет көрсету органдары әуе қозғалысына диспетчерлік қызмет көрсету органына, әуе қозғалысына қызмет көрсетуге қатысты ұшу туралы хабар жинайтын орталықтарға немесе хабарды жинақтау пункттеріне бөлінеді. Әуе қозғалысына диспетчерлік қызмет көрсету органдары немесе әуе қозғалысын басқару органдары аудандық диспетчерлік орталықтарға, жақындау диспетчерлік пункттеріне немесе әуеайлақтық диспетчерлік пункттерге бөлінеді.

3. Әуе кеңістігінің құрылымын ұйымдастыру қоршаған ортаны қорғау жөнінде белгіленген нормаларды сақтау кезінде жүзеге асырылуы тиіс.

4. Мемлекеттік авиация ұшуларының арнайы аймақтары мен аудандарын қоспағанда, Қазақстан Республикасының жоғарғы және төменгі әуе кеңістігінде әуе қозғалысына қызмет көрсетуді тек қана мемлекеттің меншігіндегі аэронавигациялық ұйым жүзеге асырады.

5. Әуе кемесінің әуе қозғалысына қызмет көрсету (ұшуды басқару) үшін жауапкершілік кез келген уақытта әуе қозғалысына қызмет көрсетудің (ұшуды басқарудың) бір ғана органына жүктеледі және әуе кемесі олардың жауапкершілік аймақтары арасындағы шекараны кесіп өткен кезде басқа органға беріледі.

Әуе кеңістігінің құрылымын ұйымдастыру мақсатында Қазақстан Республикасы әуе кеңістігінің жекелеген бөліктерінде әуе қозғалысын ұйымдастыру және қызмет көрсету үшін жауапкершілік басқа мемлекетке жүктелуі мүмкін, бұл уағдаласушы мемлекеттердің егемендігіне нұқсан келтірілмейді деген шартпен, басқа мемлекеттің әуе кеңістігінің жекелеген бөліктерінде әуе қозғалысын ұйымдастыру және қызмет көрсету үшін жауапкершілікті Қазақстан Республикасына жүктеумен тең.

8-бап. Әуе кеңістігін пайдалануға байланысты қызмет

1. Қазақстан Республикасының әуе кеңістігін пайдалануға байланысты қызметке

м ы н а л а р

ж а т а д ы :

1) әуе кемелерінің және басқа ұшу аппараттарының ұшулары;
2) атыстар және зымырандарды ұшырулардың барлық түрлері, жарылыс жұмыстары және материалдық объектілердің әуе кеңістігінде орнын ауыстыруымен байланысты өзге де қызмет жатады.

2. Қазақстан Республикасының, сондай-ақ осы баптың 1-тармағында көрсетілген қызметті жүзеге асыратын басқа мемлекеттердің барлық заңды және жеке тұлғалары әуе кеңістігін пайдаланушылар болып табылады.

9-бап. Әуе кеңістігінің құрылымы

1. Әуе кеңістігін пайдаланумен байланысты қызметті жүзеге асыру үшін әуе кеңістігінде әуе қозғалысына қызмет көрсету аудандары, әуеайлақтар мен әуетораптар аудандары, әуе трассалары, жергілікті әуе желілері, әуе кемелері ұшуларының бағдарғылары мен арнайы аймақтары, әуе кемелері ұшулары үшін тыйым салынған аймақтар мен шектеу салынған аймақтар, полигондар аудандары, жарылыс жұмыстарының аудандары белгіленеді, олар өз жиынтығында Қазақстан Республикасы әуе кеңістігінің құрылымын құрайды.

2. Әуе кеңістігінің құрылымы Қазақстан Республикасының әуе кеңістігін пайдалану ережелерімен белгіленеді.

3. Тыйым салынған аймақтар мен ұшулар шектелген аймақтарды мүдделі мемлекеттік органдар мен ұйымдардың ұсынысы бойынша қорғаныс саласындағы уәкілетті орган белгілейді. Тыйым салынған аймақтардың тізбесі аэронавигациялық ақпарат құжаттарында міндетті түрде жариялануға жатады.

10-бап. Әуе кеңістігін жіктеу

Қазақстан Республикасының әуе кеңістігі бақыланатын әуе кеңістігіне және бақыланбайтын әуе кеңістігіне бөлінеді.

Бақыланатын әуе кеңістігі деп шегінде әуе кеңістігінің жіктелуіне сәйкес диспетчерлік қызмет көрсету қамтамасыз етілетін белгілі мөлшердегі әуе кеңістігі түсініледі.

Бақыланбайтын әуе кеңістігі деп шегінде әуе кеңістігінің жіктелуіне сәйкес әуе қозғалысына ұшу-ақпараттық немесе консультативтік қызмет көрсету қамтамасыз етілетін белгілі мөлшердегі әуе кеңістігі түсініледі.

11-бап. Әуе кеңістігінде аэронавигациялық қызмет көрсету

1. Осы Заңның 8-бабы 1-тармағының 1) тармақшасында көрсетілген қызметті жүзеге асыратын Қазақстан Республикасының әуе кеңістігін пайдаланушыларға олардың мемлекеттік тиесілігіне, ведомстволық бағыныстылығына және меншік нысанына қарамастан аэронавигациялық ұйым ұсынатын аэронавигациялық қызмет көрсету шарттар негізінде жүзеге асырылады.

2. Қазақстан Республикасының әуе кеңістігін пайдаланушыларға ұсынылатын аэронавигациялық қызмет көрсету мынадай ұшуларды орындаған жағдайларда ақысыз

ж ү з е г е

а с ы р ы л а д ы :

1) әуе кемесінің тұрған орны анықталған сәттен бастап - апат болып жатқан немесе болған әуе кемелеріне, сондай-ақ борттағы авариялық жағдайға байланысты бағдарғылары өзгертілген, материалдық бөлігі істен шыққан немесе зақымданған әуе кемелеріне ;

2) іздестіру-құтқару жұмыстарын жүргізу және/немесе халыққа медициналық көмек көрсету үшін әуе кемелеріне ;

3) әуе трассалары (жергілікті әуе желілері) бойынша орындалатын және коммерциялық мақсатпен ұшуларға жатпайтын Қазақстан Республикасы мемлекеттік авиациясының әуе кемелеріне ;

4) Қазақстан Республикасының Президентін, корольдік тұлғаларды, мемлекет, үкімет басшыларын және олар басқаратын делегацияларды ғана тасымалдайтын әуе кемелеріне.

12-бап. Әуе қозғалысына қызмет көрсету түрлері

Әуе қозғалысына қызмет көрсетудің мынадай түрлері бар:

1) әуе қозғалысына диспетчерлік қызмет көрсету - мынадай мақсаттарда ұсынылатын қызмет көрсету :

әуе кемелері арасында және маневр жасау ауданында әуе кемелерінің кедергілермен соқтығысуын болдырмау ;

әуе қозғалысын үдету және реттеу ;

2) әуе қозғалысына консультативтік қызмет көрсету - аспаппен ұшулар жоспары бойынша ұшуларды орындайтын әуе кемелерінің оңтайлы эшелондауын қамтамасыз ету мақсатында консультативтік әуе кеңістігінде ұсынылатын қызмет көрсету ;

3) ұшу-ақпараттық қызмет көрсету - мақсаты ұшулардың қауіпсіз және тиімді орындалуын қамтамасыз ету үшін консультациялар және ақпарат ұсыну болып табылатын қызмет көрсету ;

4) авариялық хабарлау - іздестіру-құтқару қызметтерінің көмегіне мұқтаж болған әуе кемелері туралы тиісті ұйымдарды хабардар ету және осындай ұйымдарға қажетті көмек көрсету үшін ұсынылатын қызмет көрсету.

13-бап. Әуе қозғалысына қызмет көрсету кезінде радиоалмасу жүргізу тілі

Қазақстан Республикасы аумағында аэронавигациялық ұйымдар мен Қазақстан Республикасы әуе кемелерінің экипаждары арасындағы радиоалмасу мемлекеттік тілде және (немесе) орыс тілінде, ал шет мемлекеттер әуе кемелерінің экипаждарымен - орыс немесе ағылшын тілінде жүргізіледі.

14-бап. Әуе кеңістігін пайдаланудағы басымдықтар

Әуе кеңістігінің бөлігін пайдалану құқығы оған мүдделі әуе кеңістігін пайдаланушылар саны екі немесе одан да көп болған кезде мынадай басымдықтарға сәйкес беріледі :

1) әуе шабуылын тойтару немесе болдырмау және Қазақстан Республикасының мемлекеттік шекарасын, әуе кеңістігін пайдалану тәртібін бұзуды тоқтату, Қазақстан Республикасының егемендігіне, аумақтық тұтастығына және қоғамдық қауіпсіздігіне қарсы күш қолдануды немесе күш қолдану қатерін жою;

2) табиғи зілзала және өзге де зардаптар, апаттар, авариялар, адамдардың өмірі мен денсаулығына қатер төндіретін немесе елеулі материалдық зиян келтіру қаупін тудыратын авариялық және өзге де жағдайлар болған кезде көмек көрсету;

3) ғарыштық аппараттар мен олардың экипаждарын ұшыру, қондыру, іздестіру және көшіру, Қазақстан Республикасы Қорғаныс министрлігінің жоспарлы жаттығуларын өткізу, сондай-ақ Қазақстан Республикасы Үкіметінің қаулыларына сәйкес жүзеге асырылатын әуе кемелерінің ұшулары немесе өзге қызмет;

4) Қазақстан Республикасының халықаралық келісімдеріне сәйкес жүзеге асырылатын әуе кемелерінің ұшулары немесе өзге қызмет;

5) Қазақстан Республикасының Президентін және Қазақстан Республикасының басқа да күзетілетін тұлғаларын тасымалдау мақсатындағы ерекше маңызды ұшулар;

6) жолаушыларды, жүктерді және почтаны тұрақты тасымалдау;

7) Қазақстан Республикасының, сондай-ақ мемлекетараралық және үкіметаралық келісімдерге сәйкес басқа да мемлекеттердің мемлекеттік авиацияларының ұшулары;

8) эксперименталдық және ғылыми-зерттеу жұмыстарын жүргізу;

9) тұрақты емес әуе тасымалдары, экономика мүддесінде авиациялық және өзге де ж ұ м ы с т а р д ы о р ы н д а у ;

10) оқытып-үйрету, көрсету, мәдени-ағарту іс-шараларын жүргізу, сондай-ақ жалпы мақсаттағы авиация ұшулары.

15-бап. Әуе кеңістігін пайдалануға тыйым салу

Ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз ету мүмкіндігі болмаған жағдайларда, сондай-ақ осы Заңның 14-бабының 1)-3), 5) тармақшаларында көзделген жағдайларда, осы Заңның 8-бабы 1) тармақшасында көрсетілген қызметті жүзеге асыру үшін Қазақстан Республикасының әуе кеңістігін немесе оның жекелеген аудандарын пайдалануға қорғаныс саласындағы уәкілетті орган тарапынан тыйым салынуы мүмкін.

Тыйым салу тәртібі Әуе кеңістігін пайдалану ережесінде белгіленеді.

16-бап. Әуе кеңістігін пайдалану тәртібін бұзу

1. Осы Заңның және оған сәйкес әзірленген басқа да нормативтік құқықтық кесімдердің ережелерінен ауытқи отырып жүзеге асырылатын Қазақстан Республикасының әуе кеңістігін пайдаланумен байланысты қызмет Қазақстан Республикасының әуе кеңістігін пайдалану тәртібін бұзушылық болып танылады.

Қазақстан Республикасының әуе кеңістігін пайдалану тәртібін бұзуға мыналар ж а т а д ы :

1) осы Заңның 8-бабында көрсетілген, ұшу жоспарын ұсынусыз, кестеден тыс немесе халықаралық тұрақты емес ұшуларды орындауға рұқсатсыз және әуе

кемелерінің ұшу қауіпсіздігіне қатер төндіретін қызмет;

2) әуе кемесінің құрылымында радиолокациялық тану аппаратурасын қондыру көзделмеген әуе кемелерін қоспағанда, мемлекеттік радиолокациялық тану жүйесі бойынша сұратуға жауап бермейтін әуе кемесінің ұшуы;

3) сұратуда көрсетілген саннан артатын әуе кемелері тобының ұшуы;

4) әуе кемелерінің әуе кеңістігін пайдалану режимін сақтамауы;

5) қорғаныс саласындағы уәкілетті органның арнайы рұқсатынсыз әуе кемесінің тыйым салынған өңір және шектелген өңір аумағының үстімен ұшып өтуі;

6) мәжбүрлі қону және қосалқы әуеайлаққа бағыт алу жағдайларын қоспағанда, әуе кемелерінің жоспарланбаған (мәлімденбеген) әуеайлаққа қонуы;

7) әуе кемелерінің ұшу қауіпсіздігіне қатер төндіретін тік, бойлық, қапталдан эшелондауды, әуе трассаларынан, жергілікті әуе желілерінен және бағдарғы осінен белгіленген нормадан артық арақашықтыққа ауытқуларды сақтамауы;

8) әуе қозғалысына қызмет көрсету (басқару) органдарының командаларын о р ы н д а м а у .

2. Қазақстан Республикасының әуе кеңістігін пайдалану ережелерінің сақталуына бақылауды жүзеге асыратын қорғаныс және азаматтық авиация саласындағы уәкілетті органдар өз құзыретіне сәйкес, әуе кеңістігін пайдалану тәртібін бұзушылықты тоқтатуға немесе алдын алуға барлық мүмкін болатын шараларды қолдануға міндетті.

3. Әуе кеңістігін пайдалану тәртібін бұзуға жол берген әуе кеңістігін пайдаланушылар көрсетілген органдардың талап етуі бойынша өз есебінен және өз күшімен аталған тәртіп бұзушылықты тоқтатуға немесе ондай қызметті жүзеге а с ы р у д ы т о қ т а т у ғ а м і н д е т т і .

4. Әуе кеңістігін пайдалану тәртібін бұзуға кінәлі тұлғалар Қазақстан Республикасының заңдарына сәйкес жауапкершілікке тартылады.

17-бап. Тәртіп бұзушы әуе кемесі

1. Қазақстан Республикасының мемлекеттік шекарасын бұзған немесе республика әуе кеңістігін пайдалану тәртібін өзге де бұзуға жол берген әуе кемесі тәртіп бұзушы әуе кемесі болып танылады және егер әуе қозғалысына қызмет көрсету органдарының, аэронавигациялық ұйымдардың және/немесе қорғаныс саласындағы уәкілетті органның талаптарына бағынбаған болса, мәжбүрлеп қондырылуы мүмкін.

Қону туралы өкім алған тәртіп бұзушы әуе кемесі көрсетілген жерге қонуды дереу ж ү з е г е а с ы р у ы т и і с .

2. Қазақстан Республикасының қауіпсіздігіне, оның аумағындағы азаматтардың өмірі мен қауіпсіздігіне және оның стратегиялық маңызды объектілеріне қауіп төнген жағдайларда қорғаныс саласындағы уәкілетті орган қауіптің алдын алу үшін тәртіп бұзушы әуе кемесін жоюға дейін барлық шараларды қолданады.

Стратегиялық объектілердің тізбесі Қазақстан Республикасы Үкіметінің қ а у л ы с ы м е н б е к і т і л е д і .

3. Тәртіп бұзушы әуе кемесінде әуе кеңістігін пайдалану тәртібін бұзушылыққа қатысы жоқ жолаушылар мен өзге де тұлғалар бар деген дәйекті ақпарат болған жағдайда, мемлекет ұшудағы азаматтық әуе кемелеріне қарсы қару қолданбайды.

Тәртіп бұзушы әуе кемесі Қазақстан Республикасының әуе кеңістігіне ұшып келу шарттарын орындамаған кезде және/немесе әуе кеңістігін пайдалану тәртібін бұзушылықтың басқа да жағдайларында қону әуеайлағында ұсталып қалуы мүмкін.

4. Тәртіп бұзушы әуе кемесінің одан әрі ұшуына тәртіп бұзуды тексеруден кейін Қазақстан Республикасының әуе кеңістігін пайдалану ережелерінде белгіленген т ә р т і п п е н р ұ қ с а т е т і л е д і .

Әуе кеңістігін пайдалану тәртібінің әрбір бұзылуы Әуе кеңістігін пайдалану туралы ережеге сәйкес тексерілуге жатады.

18-бап. Ұшу қауіпсіздігіне қатер төндіруі мүмкін қызмет

1. Ұшу қауіпсіздігіне қатер төндіретін қызметке әуеайлақ жанындағы аумақта және әуе трассалары шегіндегі жерлерде орналасқан объектілердің, электр беру желілерінің, басқадай кедергілердің құрылысы; соның салдарынан әуе кеңістігінде электромагниттік, жарықтық, акустикалық, корпускулярлық және өзге де сәулелену түрлерін шығаратын жұмыстар; құстардың топтасып жиналуына немесе ұшу көрінісінің нашарлауына әкеп соғатын объектілерді орналастыру, сондай-ақ әуе кеңістігінде материалдық объектілердің ауысуына тікелей байланысты емес, бірақ әуе кемелері ұшуларының, олардың жабдықтарының және ішінде отырған адамдардың қауіпсіздігіне әсерін тигізетін кез келген басқа қызмет жатады.

2. Әуе кемелерінің ұшу қауіпсіздігіне қатер төндіріп, қызметті жүзеге асыру ережелерін бұзуға жол берген заңды және жеке тұлғалар осы жолсыздықтарды өз есебінен және өз күштерімен жоюға, ал оларды жойғанға дейін ондай қызметтің жүзеге асырылуын тоқтатуға міндетті.

3. Ұшу қауіпсіздігіне ықтимал қатер төндіретін, қызмет атқарылып жатқан ауданға әуе кемелерінің абайсызда ұшып келу жағдайларын болғызбау үшін, сондай қызметті жүргізіп жатқан ұйымдар, заңды және жеке тұлғалар аталған қызметке рұқсат алған соң, сол қызметтің жүргізілуі туралы азаматтық авиация саласындағы және қорғаныс саласындағы уәкілетті органдарды хабарландыруға міндетті.

4. Мұндай қызметтің жүзеге асырылуын бақылауды азаматтық авиация саласындағы уәкілетті орган және қорғаныс саласындағы уәкілетті орган өз құзыреті шегінде орындайды.

5. Әуежайлардың аумағы шегіндегі жөндеу, құрылыс және монтаж жұмыстарының барлық түрлерін жүргізу жұмыстарды жүргізу аймағындағы ұлттық қауіпсіздік органдарымен, ал Астана және Алматы қалаларында Қазақстан Республикасы Президентінің Күзет қызметімен келісіле отырып жүзеге асырылады. Күзет іс-шараларын өткізу кезеңінде аталған жұмыс түрлері тоқтатылуы мүмкін.

19-бап. Ұшу қауіпсіздігіне қатер төндіретін объектілерді таңбалау

Ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз ету мақсатында ғимараттар мен құрылыстардың иелері Қазақстан Республикасы азаматтық әуеайлақтарының пайдалануға жарамдылығы нормаларына сәйкес осы объектілерге түнде және күндіз көрінетін таңбалық белгілер мен құрылғыларды өз есебінен орналастыруға міндетті.

Әуеайлақтарды тану үшін қабылданған таңбалық белгілер мен құрылғыларға ұқсайтын қандай да бір белгілер мен құрылғыларды әуеайлақ ауданында орналастыруға жол берілмейді.

Әуеайлақ ауданындағы объектілерді таңбалаудың жүзеге асырылуын бақылау өз құзыреті шегінде азаматтық авиация саласындағы және қорғаныс саласындағы уәкілетті органдарға жүктеледі.

20-бап. Әуе трассаларын пайдалануға рұқсат беру

Әуе трассалары әуе қозғалысы қауіпсіздігінің қамтамасыз етілуін қанағаттандыратыны және Халықаралық азаматтық авиация ұйымы (ИКАО) стандарттарының талаптарына сәйкес екендігі анықталғаннан кейін ғана оларды пайдалануға рұқсат беріледі.

Әуе трассаларын пайдалануға рұқсат беру Қазақстан Республикасының әуе кеңістігін пайдалану ережесінде белгіленген тәртіппен жүргізіледі.

21-бап. Әуе кеңістігін пайдалану үшін байланысты ұйымдастыру

1. Әуе кеңістігін пайдаланушылар аэронавигациялық ұйыммен орнықты байланыста болуға міндетті.

2. Байланыс кәсіпорындары әуе кеңістігін пайдаланушыларға қажетті байланыс арналарын жалға береді. Берілген байланыс арналары істен шыққан кезде олар белгіленген тәртіппен басқа байланыс арналарымен ауыстырылуға тиіс.

22-бап. Әуе кемесінің аэронавигациялық ұйыммен радиобайланысы және ұшуды радиотехникалық қамтамасыз етуді жүзеге асыру

1. Байланыс құралдары бар әрбір әуе кемесіне шақыру белгісі беріледі.

2. Бақыланатын әуе кеңістігінде ұшып жүрген әуе кемесі мен аэронавигациялық ұйым арасында орнықты байланыс болуға тиіс. Байланыс үзілген кезде әуе кемесінің командирі және аэронавигациялық ұйым оны қалпына келтіру үшін мүмкін болатын шаралардың бәрін қолдануға міндетті.

Егер қабылданған шаралар нәтижесінде радиобайланыс қалпына келтірілмесе, әуе кемесінің командирі мен аэронавигациялық ұйым Қазақстан Республикасы Үкіметі белгілеген тәртіппен іс-қимыл жасауға тиіс.

3. Әуе кемелерінің ұшуларын радиотехникалық қамтамасыз етуді және олармен радиобайланысты жүзеге асыру үшін белгіленген тәртіппен радиожиіліктер бөлінеді,

олар кедергілерден қорғалған болуы тиіс.

4. Әуе кемелерінің ұшуларын радиотехникалық қамтамасыз ету құралдарына және олармен радиобайланысқа кедергілер тудыратын қондырғылары мен аппараттары бар заңды және жеке тұлғалар байланыс саласындағы уәкілетті органның немесе оның бөлімшелерінің талабы бойынша өз күштерімен кедергілерді жоюға, ал оларды жойғанға дейін ондай қондырғылар мен аппараттардың жұмысын тоқтатуға міндетті.

23-бап. Әуе кемесінің ұшу жоспары

1. Әуе кемесінің ұшуы мынадай:

1) әуе шабуылын тойтару, Қазақстан Республикасының мемлекеттік шекарасын бұзудың немесе Қазақстан Республикасының аумағына қарулы басып кірудің алдын алу және тоқтату;

2) табиғи және техногендік сипаттағы төтенше жағдайлар кезінде көмек көрсету, ғарыштық аппараттар және олардың экипаждарын іздестіру және көшіру;

3) әуе кеңістігін пайдалану тәртібін бұзудың алдын алу және (немесе) тоқтату жағдайларында орындалатын әуе кемесінің ұшуын қоспағанда, әуе кеңістігін пайдаланушының әуе қозғалысына қызмет көрсететін (ұшуды басқаратын) органға ұсынған ұшу жоспарына сәйкес, осы Заңда белгіленген әуе кеңістігін пайдалануға қажетті рұқсаттар бар болған кезде орындалады.

2. Әуе кемесінің ұшу жоспарынан ауытқуына, адамдардың өмірін құтқару және қоршаған ортаға зиян келтірмеу мақсатында әуе кемесінің ұшу қауіпсіздігіне қатер төнетін жағдайларды қоспағанда, әуе қозғалысына қызмет көрсетудің (ұшуларды басқарудың) тиісті органының рұқсаты негізінде жол беріледі.

24-бап. Елді мекендердің үстімен ұшу

Әуе кемелері елді мекендердің үстімен, әуе кемесі жарамсыз болған жағдайда сол елді мекендерден тысқары жерде немесе жақын арадағы әуеайлаққа оның қонуына мүмкіндік беретіндей биіктікте ғана ұша алады.

Ұшу-қону жолағының орналасуы әуе кемесінің елді мекен үстімен ұшып өтуінсіз ұшып шығуды және қонуды жүзеге асыруға мүмкіндік бермейтін жағдайларда немесе адамдар өмірін сақтап қалу үшін ұшуларды орындау қажет болғанда, ал өзге де ерекше жағдайларда - Қазақстан Республикасының әуе кеңістігін пайдалану ережелері белгілеген тәртіппен бұл ережеден ауытқуға жол беріледі.

Әуе кемелерінің елді мекендердің үстімен ұшуларының барлық түрлері (әуе трассаларынан тыс) ұлттық қауіпсіздік органдарымен және Қазақстан Республикасы Қарулы күштерінің Әуе қозғалысын басқару бас орталығымен, Астана және Алматы қалаларында Қазақстан Республикасы Президентінің Күзет қызметімен келісу бойынша жүзеге асырылады.

25-бап. Көрсетуге арналған ұшулар

Әуе кемелерінің көрсетуге арналған ұшулары әуе кемесінің тұрғын үйлер алабы мен адамдар шоғыры үстіне құлауын болдырмайтын арнайы қауіпсіздік шаралары

сақтала отырып, белгіленген аймақтарда орындалады.

Ұшу қауіпсіздігі үшін жауапкершілік көрсетуге арналған ұшуларды ұйымдастырушыға жүктеледі.

26-бап. Әуе кемелері ұшуының зиянды әсерінен қорғау

1. Қазақстан Республикасында пайдалануға арналған әуе кемесі жердегі шу мен авиациялық қозғалтқыштардың зиянды заттары эмиссиясына қатысты Қазақстан Республикасында қолданылатын талаптарға сәйкестігі бойынша сертификатталуы тиіс.

Әуеайлақтар (тікұшақайлақтар) иелері, пайдаланушылар, әуе кемелерінің командирлері мен экипаж мүшелері әуе кемелерін жерде және әуеде пайдаланған кезде қажетсіз шуды болдырмауға немесе оны барынша азайтуға міндетті.

2. Әуе кемелерінен адамдардың денсаулығына және қоршаған табиғи ортаға зиянды заттарды немесе басқа да қалдықтар мен материалдарды тастауға, халықтың және қоршаған табиғи ортаның қауіпсіздігі шараларын сақтай отырып орындалатын авиациялық-химиялық жұмыстардың жүргізілуін қоспағанда, тыйым салынады, ал ондай әрекет жасауға кінәлілер Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес ж а у а п т ы б о л а д ы .

Адамдарға, жануарларға және қоршаған табиғи ортаға әуе кемелерінің зиянды әсерін болдырмау мақсатында Қазақстан Республикасының Үкіметі нақты аудандарда барлық әуе кемелері үшін бірыңғай немесе әуе кемелерінің үлгілері бойынша жеке-жеке ең төменгі ұшу биіктігін белгілей алады.

3. Қазақстан Республикасының әуе кеңістігінде әуе кемелерінің дыбыстан тез жылдамдықпен ұшуы қоршаған ортаға дыбыс екпінінің зиянды әсері тимейтін биіктіктерде жалпы ережелер бойынша немесе елді мекендерден шалғайда дыбыстан тез жылдамдықпен ұшуға арнайы бөлінген аудандарда орындалуы тиіс.

27-бап. Әуе кемесі белгіленген бағдарғыдан немесе ұшу ауданынан (аймағынан) ауытқыған жағдайдағы іс-қимылдар

1. Әуе кемесі белгіленген бағдарғыдан немесе ауданнан (аймақтан) ауытқыған немесе ұшудың өзге бір параметрін сақтамаған жағдайда әуе кемесінің командирі мен аэронавигациялық ұйым, мыналарды :

1) егер ондай байланыс әлі орнатылмаған болса, аэронавигациялық ұйыммен (әуе кемесімен) екі жақты байланыс орнатуға талпыныс жасауды;

2) белгіленген бағдарғыдан немесе ауданнан (аймақтан) ауытқып кеткен әуе кемесінің орналасқан жерін анықтау үшін қолда бар барлық құралдарды пайдалануды;

3) бағдарғыдан ауытқуы нәтижесінде ауданына әуе кемесі кірген немесе кіруі мүмкін басқа да әуе қозғалысына қызмет көрсетуші (басқарушы) органдарға х а б а р л а у д ы ;

4) жергілікті жерлерде келісілген ережелерге сәйкес Қазақстан Республикасы Қарулы күштерінің әуе қозғалысын басқару аудандық орталықтары мен әуе шабуылына қарсы қорғаныс әскерлерінің органдарына хабарлауды қоса алғанда, ондай

тәртіп бұзушылықты тоқтатуға дереу шара қабылдауға міндетті.

2. Әуе кемесінің орналасқан жері белгілі болған кезде аэронавигациялық ұйым әуе кемесінің экипажына оның орналасқан жері және қабылдануы тиіс түзету іс-әрекеттері туралы хабарлайды, сондай-ақ Қазақстан Республикасы Қарулы күштерінің әуе қозғалысын басқару аудандық орталықтары мен әуе шабуылына қарсы қорғаныс әскерлерінің органдарын әуе кемесіне берілген кез келген ұсынымдар туралы хабардар етеді.

4-тарау. Халықаралық ұшулар

28-бап. Қазақстан Республикасы әуе кемелерінің халықаралық ұшулары

1. Қазақстан Республикасы әуе кемелерінің ұшулары мыналардың негізінде және мынадай шарттарға сәйкес жүзеге асырылады:

- 1) Қазақстан Республикасының халықаралық шарттары;
- 2) тиісті шетел мемлекеттерінің құзыретті органдары тарапынан біржолғы ұшуларды орындауға берген арнайы рұқсаттары;
- 3) Азаматтық әуе кемелерінің халықаралық тұрақты емес ұшуларды орындауына рұқсат беру және рұқсат беруден бас тартуды негіздеу ережелері белгілеген тәртіппен азаматтық әуе кемесі үшін азаматтық авиация саласындағы уәкілетті орган біржолғы ұшуға беретін рұқсаттар мен Қазақстан Республикасының әуе кеңістігін пайдалану ережелері белгілеген тәртіппен эксперименталдық немесе мемлекеттік әуе кемесі үшін қорғаныс саласындағы уәкілетті орган беретін рұқсаттар.

2. Азаматтық әуе кемесін пайдаланушы шетел мемлекеті әуе кеңістігінде Қазақстан Республикасы азаматтық әуе кемесінің ұшуына тиісті шетел мемлекеттерінің құзыретті органдары беретін арнайы рұқсат алуға сұрау салуды өз бетімен жүзеге асырады.

3. Шетел мемлекетінің әуе кеңістігінде Қазақстан Республикасының мемлекеттік және эксперименталдық әуе кемелерінің ұшуына арнайы рұқсат алуға сұрау салуды, Қазақстан Республикасының мүдделі мемлекеттік органдарының өтініші негізінде, сыртқы саяси қызметті жүзеге асыратын уәкілетті орган шетел мемлекеттеріне жібереді.

Егер кеме құжаттарына, экипаж мүшелерінің куәліктеріне қатысты барлық талаптар , сондай-ақ Қазақстан Республикасы аумағындағы және аумағына немесе аумағы арқылы ұшудың орындалуы жоспарланып отырған шетел мемлекеттерінде қолданылатын басқа да талаптар мен ережелер сақталса, онда сұрау салу жүргізіледі.

29-бап. Шетелдік әуе кемелерінің Қазақстан Республикасының әуе кеңістігінде ұшулары

1. Шетелдік әуе кемелерінің Қазақстан Республикасының әуе кеңістігінде ұшулары мынадай негізде және шарттарға сәйкес жүзеге асырылады:

- 1) Қазақстан Республикасының халықаралық шарттары;
- 2) ұшуларды орындауға берілетін арнайы рұқсаттар.

М ұ н д а й р ұ қ с а т т а р д ы :

1) азаматтық әуе кемелерінің біржолғы ұшуларына - азаматтық авиация саласындағы уәкілетті орган;

2) азаматтық әуе кемелеріне жатпайтын әуе кемелерінің біржолғы ұшуларына - сыртқы саяси қызметті жүзеге асыратын орган береді.

2. Азаматтық әуе кемелерінің біржолғы ұшуларды орындауына арнайы рұқсат беру тәртібін Азаматтық авиация саласындағы уәкілетті орган белгілейді.

Азаматтық әуе кемелерінің біржолғы ұшуды орындауына рұқсат беруден бас тарту ү ш і н м ы н а л а р :

1) қажетті деректер толық (шынайы) көрсетілмеген немесе Азаматтық әуе кемелерінің халықаралық тұрақты емес ұшуларды орындауына рұқсат беру және рұқсат беруден бас тартуды негіздеу ережелері белгілеген мерзімдері бұза отырып ө т і н і м б е р у ;

2) өтінімде көрсетілген мәліметтерді растайтын құжаттарды бермеу және/немесе т о л ы қ б е р м е у ;

3) осы Заңның 15-бабына сәйкес, қорғаныс саласындағы уәкілетті орган Қазақстан Республикасының әуе кеңістігін немесе ол арқылы азаматтық әуе кемесінің ұшу бағдарғысы өтетін оның жекелеген аудандарын пайдалануға тыйым салған;

4) азаматтық әуе кемесінің біржолғы ұшуды орындауы Қазақстан Республикасы қатысушы болып табылатын халықаралық шарттардың ережелерін бұзу болып табылатын жағдайлар негіз болуы мүмкін.

3. Азаматтық әуе кемелеріне жатпайтын шетелдік әуе кемелерінің Қазақстан Республикасының әуе кеңістігінде біржолғы ұшуларды орындауына арнайы рұқсат беру тәртібін Қазақстан Республикасының әуе кеңістігін пайдалану ережелері белгілейді.

30-бап. Қазақстан Республикасының аумағы үстімен халықаралық ұшуларды орындау

1. Ұлттық және шетелдік әуе кемелері Қазақстан Республикасының әуе кеңістігінде халықаралық ұшуларды орындаған кезде осы Заңға сәйкес ұшулардың орындалуы мен әуе кемелерінің пайдаланылуын реттейтін жалпы ережелер қолданылады.

Ұлттық және шетелдік әуе кемелерінің Қазақстан Республикасы аумағынан ұшып шығуы, сондай-ақ олардың ұшып көтерілгеннен кейінгі Қазақстан Республикасы аумағына қайта қонуы халықаралық ұшулар үшін ашық тұрған әуеайлақтарда жүзеге асырылады. Әуе кеңістігіндегі халықаралық ұшулар белгіленген әуе трассалары б о й ы н ш а а т қ а р ы л а д ы .

2. Әуе кемелерінің Қазақстан Республикасының мемлекеттік шекарасын кесіп өтуі шекараның халықаралық трассалармен қиылысқан жерлерінде немесе Қазақстан Республикасының әуе кеңістігін пайдалану ережелерімен белгіленген тәртіппен осы мақсаттарға арнайы белгіленген әуе дәліздері бойынша орындалады.

Қазақстан Республикасының әуе кеңістігін пайдалану ережесі белгілеген тәртіптің сақталмауына мынадай жағдайларда жол беріледі:

- 1) адамдардың өміріне қауіп төндіретін табиғи зілзала, апаттар, авариялар, авариялық ахуалдар мен басқа жағдайларда;
- 2) Қазақстан Республикасының халықаралық шарттарымен көзделген жағдайларда;
- 3) Қазақстан Республикасының әуе кеңістігін пайдалану туралы ережелерде белгіленген тәртіппен берілетін арнайы рұқсат алғанда.

**31-бап. Әуе кемелерінің халықаралық ұшуларына арналған
ә у е т р а с с а л а р ы**

Халықаралық әуе трассаларын ашу туралы шешімді қорғаныс саласындағы уәкілетті органмен және Қазақстан Республикасының Ұлттық қауіпсіздік органымен келісе отырып, азаматтық авиация саласындағы уәкілетті орган қабылдайды.

Әуе кемелерінің халықаралық ұшуларына арналған әуе трассаларын ашу тәртібі Қазақстан Республикасының әуе кеңістігін пайдалану ережесімен белгіленеді.

32-бап. Осы Заңның қолданысқа енгізілуі

Осы Заң ресми жарияланған күнінен бастап қолданысқа енгізіледі.

Қ а з а қ с т а н   Р е с п у б л и к а с ы н ы ң

Президенті